

Ramiz Harxhi

vjersha

BIBLIOTEKA
SHTETIT

854-1
H27

ndjenjat e zemrës

854-
H 27

3

RAMIZ HARXHI

NDJENJAT E ZEMRES

(Viersha)

Zgjedhur dhe redaktuar nga

Andrea Varfi

KAFKORIT

GRUPOROKASTER

~~58227~~

12-618

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

RAMIZ H
ARXHI

PARATHËNJË

«Patriot dhe poet popullor. Me vargjet e tij patriotike, që i shkroi kryesisht në organet e kolonive shqiptare të Amerikës, nxiti popullin shqiptar të ruajë mëmëdhenë nga armiqtë e jashtëm. Me satirën e tij demaskoi klikën sunduese reaksionare dhe anti-popullore të Zogut».

Me këtë motivacion Presidiumi i Kuvendit Popullor e dekoronte me medaljen «Për veprimtari patriotike» Ramiz Harxhin si një nga pasardhësit e Rilindasve tanë të mëdhenj ato ditë kur Gjirokastra e niste atë si delegat në Vlorë me rastin e 50 vjetorit të shpalljes së pavarësisë.

Ato ditë në Vlorë, Ramiz Harxhi mend fluturonte nga gëzimi. Fliste me emocion. Sytë i mbusheshin me lot mallëngjimi. Ishte në kulm të lumturisë: — E ndjej veten krejt të përtëritur, të rilindur! Jetova aqë sa ta shoh Shqipërinë zonjë të vetvetes, të fortë, të bukur e plot shëndet. Tashti, edhe po t'ju le, do t'i mbyll sytë i qetë dhe i kënaqur.

Admirimin më të madh Ramiz Harxhi e kishte

për Partinë, për luftëtarët e Çlirimit, për lirinë. Ai mbante në portofol edhe një fotografi, në të cilën shoku Enver përshëndetëj përzemërsisht me të në qershorin e vitit 1959. — «E mbaj gjithnjë me vete» u thoshte shokëve e miqve duke ua treguar. Më nderoi në mes të popullit të Gjirokastrës. U mallëngjeva kur më recitoi edhe ca nga vargjet e vjershës sime «Druvari plak». E kemi xhevahir të rrallë! Të na rrojë e ta kemi gjithnjë me shëndet! Ai me shokë i duhet Shqipërisë dhe popullit, që të bëjmë mbroth me hapa vigane. Asnjë, nga ne pleqtë, kurrë nuk mund të mejtonte që, në dhjetë vjet, të përparonte vendi më tepër se në njëqind vjet. —

Po ta pyesje për vjershat e tij, të përgjigjej: — Jam duke i mbledhur. Pjesën më të madhe të tyre, në mos të gjitha, i mbaj mend. Kur t'i mbaroj, po i dërgoj në Tiranë. Ato që do të duken se vlejné akoma diçka për popullin dhe rininë, kam dëshirë të më botohen në një vëllim.

Po shkuan edhe disa vjet të tjerë që të përfundonte mbledhja e vjershave të përndara nëpër *shtypin e së kaluarës* (kryesisht të periudhës 1915-1935), *mjaft prej të cilave në shtypin e shqiptarëve t'Amerikës. Kështu, vetëm pas vdekjes së poetit u përgatit për shtyp* *lejo përmbledhje me vjershat e tij të zgjedhura.*

Brezi ynë, që rininë e mbylli me Çlirimin e At-dheut, ka patur si ushqim shpirtëror, krahas veprave

të rilindasve tanë të mëdhenj, Naimit dhe Çajupit me shokë, edhe një sërë veprash të tjera shkrimtarësh patriotë, nxënës së rilindasve, si ato të Ramiz Harxhit. Shumë prej tyre, veçanërisht ato me karakter patriotik, ne edhe sot i mbajmë mend fare mirë.

Prej Ramizit unë ruaj edhe një kujtim personal, që mendoj se vlen të rikujtohet, pasi hedh dritë mbi figurën e poetit patriot. Në verën e vitit 1932, kur kisha kryer shkollën tregëtare të Vlorës, u takova me poetin në një nga zyrat e Nënprefekturës së Himarës, ku ai punonte si sekretar. Biseduam gjatë për çështje të poezisë, për çështje patriotike dhe më në fund, për të provuar se, ashtu si mejtonte rinia, mejtonin edhe shumë patriotë të moshuar, ai nxori nga xhepi vjershën e tij «Kushtrimi kombëtar», një vjershë haptazi antizogiste, dhe ma lexoi. Pasi e mbaroi, shtoi me hidhërim: — Mos harro se atë qenin Zog, për ca kohë, pas Kongresit të Lushnjës, edhe unë, si mjaft të tjerë, e pata përshëndetur si «trim me shpatë» në shërbim të Atdheut. Sa dritëshkurtër patëm qenë, që besuam se nga oxhakët e bejlerëve esadistë mund të dilnin «shpëtimtarë të kombit»! —

Ky qëndrim i Ramiz Harxhit kuptohet fare mirë, veçanërisht prej atyre që kanë jetuar atë kohë. I rritur në atmosferën e përpjekjeve dhe të luftërave për liri, i frymëzuar me romantikën e patriotëve të Rilindjes e gëzimin e shpalljes së Pavarësisë, i prekur thellë nga dhëmbja e rëndë e pushtimit t'Atdheut,

nga tragjedia e vëllezërve dhe motrave tona masakruar nga bandat e shovenistëve grekë e serbë, nga «tmerret e Hormovës», nga kalvari i «Ullinjve të Vlorës», ku gjetën vdekjen mijëra muhaxhirë, nga thika e tradhëtisë bejlero-esadisto-andarte, i frymëzuar nga epopeja e Vlorës dhe e brigjeve të Drinit, i revoltuar nga zgjedha feudo-borgjezo-fashiste e Zogut, Ramiz Harxhi, edhe në ato kushte të rënda, nuk i tradhëtoi idealet e rinisë së tij. Përkundër ai u bëri jehonë atyre ngjarjeve, atyre pak gëzimeve dhe shumë dhëmbjeve kombëtare e shoqërore të kohës, qëndroi armik i tradhëtarëve dhe i padrejtësive, i obskurantizmit dhe i hipokrizive, mik i përparimit dhe i emancipimit të gruas shqipëtare, përkrahës i zjarrtë i rinisë.

Ramiz Harxhi jetoi gjersa mbylli sytë, si një urë bashkimi në mes të traditave më të mira të Rilindjes kombëtare të parë me Rilindjen kombëtare të dytë dhe të vërtetë, dielli i së cilës shkëlqeu për të mos perënduar kurrë në Nëndorin e madh të vitit 1944.

Duke folur për Rilindjen e dytë, Ramizi kurdoherë sillte ndër mend edhe Rilindjen e parë. Edhe pas pesëdhjetë vjetësh, këtij i mbusheshin sytë me lot gëzimi, kur kujtonte atë çast të lumtur, kur mori vesh ngritjen e flamurit në Vlorë. — Atëhere isha student në një gjimnaz të Stambollit, na thoshte në janarin e vitit 1962. Kur muarëm vesh shpalljen e pavarësisë, unë dhe pesë shokë të tjerë kënduam

marrëzisht tërë një natë, brohoritëm sa u ngjirëm. Në mëngjez u arrestuam nga policia turke. Do ta kishim pësuar shumë keq, pasi gjendja ishte shumë kritike për turqit, për shkak të disfatave që pësonin në frontet e Luftës ballkanike. Po, lumtërisht për ne, në policinë e asaj lagjeje u ndodh një shqiptar nga Kosova, i cili na liroi.

Me largimin e flotës greke nga Dardanelet, Ramizi u kthye në Gjirokastrë. Po vendin e gjeti të pushtuar nga ordhitë e Athinës, që ua kalonin në poshtërsi dhe krimë edhe atyre të Turgut Pashës me shokë. Kjo gjendje e dëshpëroi edhe më tepër dhe, një natë të errët, plot me shi, tok me tre shokë, le Gjirokastrën, i ngjitet Malit të Gjerë, zbret në Grykën e Skërficës, kapërçen Fushëbardhën e Zhulatin dhe ngjitet në Majë të Pusit, ku arrin forcat shqiptare në komandë të Çerçiz Topullit. Atje qëndron gjersa Çerçizi me forcat e tij hidhet në malin e Taroninës dhe Ramizin e këshillon që të hidhet pak më tej, pranë Kolonjës, në rreshta të tjera shqiptare, të udhëhequra nga patrioti tjetër luftëtarë, Hasan Xhiku, po nga Gjirokastra. Atje takohet edhe me shokun e vjetër të shkollës, Avni Rustemin. Pas përleshjesh me forcat shoveniste greke, fuqitë tona detyrohen të marrin drejtimin e Vlorës, për ta mbrojtur nga kërcënimi esadist. Ramizi, i dobësuar shumë nga jeta e malit, zbret në Vlorë dhe, në praktikë të hyrjes së esadistëve në qytet, merr udhën e mër-

gimit. Shtatori i vitit 1914 e gjen në Shtetet e Bashkuara të Amerikës.

Atje, në mes të bashkatdhetarëve, me brengën e Shqipërisë në zemër, shkruan shumicën e vjershave të tij, hap shkolla nate për të luftuar analfabetizmin. Është në krye të shoqërive patriotike; boton vjersha dhe artikuj.

Pas gjashtë vjetësh mërgimi, në tetor të vitit 1920 u kthye n'atdhe, ku u muar me nëpunësi të ndryshme dhe vazhdoi të shkruajë vjersha.

Mbylli sytë në Gjirokastrë më 11 nëndor 1966 në moshën 74-vjeçare.

Nga gjithë krijimtaria e Ramiz Harxhit, pjesa më e mirë sot po botohet në këtë vëllim.

Si do të shihet nga vetë lexuesit, krijimtaria e Ramiz Harxhit karakterizohet nga një tematikë e shëndoshë, e diktuar nga vetë kërkesat e kohës kur jetoi poeti.

Si poet Ramiz Harxhi është kryesisht vazhdues i poezisë sonë të Rilindjes; pra, tema patriotike ze vendin kryesor në vjershat e tij dhe përshkohet nga nota romantike e kohës. Duke pasqyruar ngjarje që rrezikuan shpesh pavarësinë e fituar dhe gjendjen e rëndë të vendit e të popullit, shpesh këto vjersha përshkohen nga protesta kundër armiqve të jashtëm e të brendshëm dhe nga një notë keqardhjeje e pikëllimi për popullin. Por veç temës patriotike, të përbashkët me rilindasit, në vjershat e tij hasim

edhe tema me karakter shoqëror, ku zotërojnë tonet satirike kundër forcave reaksionare, kundër zakoneve prapanike, kundër obskurantizmit fetar. Këto motive e bëjnë prodhimin poetik të Ramiz Harxhit edhe më të afërtë me poezinë tonë të re.

ANDREA VARFI